

26. 1. 2016

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Valorizace náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání od 1. 1. 2016

Zákoník práce, který upravuje vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, obsahuje i úpravu povinnosti zaměstnavatele nahradit zaměstnanci škodu a nemajetkovou újmu vzniklou v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Mezi druhy náhrady škody patří i náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti. Zemře-li zaměstnanec v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, pak má zaměstnavatel povinnost hradit pozůstalým náhradu nákladů na výživu pozůstalých.

Pracovní úraz či nemoc z povolání si obvykle vynutí přechod zaměstnance na hůře placenou práci nebo dokonce poškozený ztratí schopnost pracovat a vydělávat si zcela. Zaměstnanci se proto přiznává pravidelné odškodnění (náhrada za ztrátu na výdělků příslušející po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání nebo při uznání invalidity) ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody, kterého tedy dosahoval před pracovním úrazem či nemocí z povolání v původním zaměstnání, a stávajícím výdělkem v současném povolání, dosahovaném po pracovním úrazu nebo zjištění nemoci z povolání, a to s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu - náhrada za ztrátu na výdělků. Příslušnou náhradu vláda každoročně valorizuje, nejinak je tomu od 1. 1. 2016. I když **tentokrát se způsob valorizace liší**.^[1]

Výpočet náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti se provádí tak, že se vychází z průměrného výdělků před vznikem škody a z výdělků dosahovaného po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, s připočtením případného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu. Je-li výdělek zaměstnance po pracovním úrazu nebo nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu nižší než jeho průměrný výdělek před vznikem škody, pak je zaměstnavatel povinen tento rozdíl dorovnat náhradou za ztrátu na výdělků. Dojde-li u poškozeného ke zvýšení dosahovaného výdělků nebo zvýšení invalidního důchodu, sníží se mu poskytovaná náhrada za ztrátu na výdělků. Obdobnou úpravu obsahuje zákoník práce i pro pozůstalé po zaměstnanci, který následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel. Při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých se vychází z průměrného výdělků zaměstnance zjištěného před jeho smrtí s tím, že pokud zemřelý před svou smrtí poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu jedné osobě, pak náhrada nákladů na výživu pozůstalých činí 50 % uvedeného průměrného výdělků, pokud poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu více osobám, činí náhrada 80 % průměrného výdělků.

Valorizace probíhají opakovaně a navazují na sebe

Vzhledem k tomu, že náhrada za ztrátu na výdělků se vypočítává z průměrného výdělků, jenž byl jednou stanoven k určitému okamžiku vzniku škody, došlo by rychle k zaostávání reálné výše škody (potažmo kompenzace za tuto škodu) oproti aktuálnímu výdělků, kterého by zaměstnanec, nebýt pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, dosáhl. Aby nedošlo k neodůvodněnému rozdílu mezi

poškozenými a ostatními zaměstnanci nebo důchodci ve výši pobíraných částek, obsahuje zákoník práce zmocnění pro vládu, aby vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, upravila nařízením vlády podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků příslušející zaměstnanci po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. To se vztahuje i na náhradu nákladů na výživu pozůstalých. Právní úprava tedy zajišťuje poškozeným zaměstnancům resp. pozůstalým po nich aktualizaci resp. valorizaci jejich průměrného výdělku před vznikem škody s ohledem na obecný mzdový vývoj v ČR. Zmocnění pro tento postup je zakotveno (na základě novelizace zákoníku provedené zákonem č. [205/2015](#) Sb. nově) v ust. § 271u odst. 2 zákoníku práce (namísto někdejšího ust. § 390 odst. 2 zákoníku práce).

Nařízení vlády, kterým se upravuje náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, se vydávají již od r. 1976. (Přehled předchozích valorizačních předpisů je obsažen v poznámce pod čarou v aktuálním nařízení č. [351/2015](#) Sb. Do současné doby bylo vydáno již 23 nařízení vlády (včetně toho posledního) a 1 zákon, na základě kterých došlo ke zvýšení průměrného výdělku poškozených a pozůstalých.)

Vláda tedy může provádět valorizaci výše odškodnění vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně. Vláda však v podstatě průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady průběžně (v zásadě každoročně) valorizovat musí. Jinak by se totiž o každou částku, o kterou aktuální výdělek zaměstnanec vzroste, zároveň snížila částka vyplácená jako náhrada za ztrátu na výdělků. A to by nebylo spravedlivé: Při neustálém růstu spotřebitelských cen a nákladů na živobytí vůbec na straně jedné a průměrného výdělku na straně druhé by se tak životní úroveň poškozeného snižovala. Přitom, kdyby poškozený zaměstnanec zůstal ve své původní pracovní pozici, dosahoval by dnes na ní jistě podstatně vyššího výdělku, než činila jeho tehdejší mzda braná za základ pro poskytování náhrady.

V prvním období vydávání nařízení vlády se zvyšování provádělo v zásadě tak, že se průměrný výdělek před vznikem škody zvyšoval v závislosti na zvýšení průměrné mzdy v národním hospodářství za dané období. Protože se však ukázalo, že tento systém není vyhovující, neboť v průměrné mzdě v národním hospodářství byly zohledňovány i vysokopříjmové kategorie zaměstnanců, avšak většině zaměstnanců o tak vysoké procento výdělky nevzrůstaly, bylo zvoleno zvýšení podle procentní výměry důchodů. Důvodem byla skutečnost, že alespoň o toto procento musí být zvýšení provedeno, neboť kdyby tomu tak nebylo, poškození a pozůstalí, kteří pobírají z důvodu pracovního úrazu nebo nemocí z povolání invalidní důchod nebo pozůstalostní důchod, a kterým by se tento důchod zvýšil jako ostatním důchodcům, by zvýšení vlastně neobdrželi, neboť o částku, o kterou se jim zvýší důchod, se jim sníží poskytovaná náhrada. Faktického zvýšení tedy lze dosáhnout pouze zvýšením průměrného výdělku, do kterého se jim náhrada poskytuje.

Podle valorizace důchodů

Náhrada za ztrátu na výdělků a náhrada nákladů na výživu pozůstalých příslušející zaměstnancům nebo pozůstalým podle zákoníku práce, popřípadě podle dřívějších právních předpisů, se dle nařízení vlády č. [351/2015](#) Sb. od 1. 1. 2016 **upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků, popřípadě zvýšený podle pracovněprávních předpisů, a pro výpočet náhrady nákladů na výživu pozůstalých, popřípadě zvýšený podle pracovněprávních předpisů, se zvyšuje o 40 Kč.** Podle vyhlášky č. [244/2015](#) Sb., která upravuje zvýšení důchodů, totiž dochází od 1. ledna 2016 ke zvýšení základní výměry důchodů o 40 Kč.

Kdo má a kdo nemá na valorizaci nárok

Naposledy došlo k valorizaci s účinností od 1. ledna 2015, a to o 1,6 %, a to v závislosti na tehdejších

zvýšení procentní výměry důchodů. Zaměstnancům nebo pozůstalým, kterým vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výděleku a na náhradu nákladů na výživu pozůstalých po 31. 12. 2014, valorizace provedena nebyla. Tito zaměstnanci resp. pozůstalí si museli počkat zase až na valorizaci další, tedy valorizaci prováděnou právě k 1. lednu 2016, a to o 40 Kč Podobně se ovšem právě tato aktuální úprava - valorizace - neprovede, vznikl-li nárok na náhradu po 31. prosinci 2015, takových náhrad se bude týkat až valorizace příští, která bude zřejmě k 1. lednu 2017.

Do kdy se renty vyplácejí

Náhrada za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, ve kterém dovrší 65 let věku nebo důchodový věk, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, anebo do data přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění. (Analogicky ani náhrada na výživu pozůstalých nesmí být poskytována déle, než by příslušela náhrada za ztrátu na výděleku zemřelému.)

Richard W. Fetter

[1] Srovnej zde, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)
- [Dvojitý zvýšení podpory v nezaměstnanosti k 1. 1. 2026](#)